

POSTANOWIENIE

Dnia 27 marca 2013 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Jarosław Matras (przewodniczący)

SSN Tomasz Grzegorzczak

SSN Jacek Sobczak (sprawozdawca)

w sprawie **D. Ł. i W. Ł.**

skazanych za czyny z art. 286 §1 kk i in.

po rozpoznaniu w Izbie Karnej na posiedzeniu w dniu 27 marca 2013r.,

przeprowadzonym z urzędu, w trybie art. 542 § 3 kpk

w kwestii wznowienia postępowania

p o s t a n o w i ł:

1. wznowić postępowanie w sprawie II AKo [...] Sądu Apelacyjnego w [...];

2. uchylić postanowienie Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 19 grudnia 2012 r., sygn. akt II AKo [...] i sprawę z wniosku D. Ł. i W. Ł. o wznowienie postępowania zakończonego wyrokiem Sądu Okręgowego w Ł. z dnia 13 kwietnia 2010 r., sygn. akt V Ka [...], przekazać Sądowi Apelacyjnemu do ponownego rozpoznania.

UZASADNIENIE

Obrońca skazanych D. Ł. i W. Ł. przedstawił Sądowi Najwyższemu do rozważenia, na podstawie art. 542 § 1 i § 3 k.p.k., kwestię wznowienia z urzędu postępowania w sprawie zakończonej postanowieniem Sądu Apelacyjnego w [...] z dnia 19 grudnia 2012 r., sygn. akt II AKo [...] oddalającym wniosek obrońcy ww. skazanych o wznowienie postępowania zakończonego wyrokiem Sądu

Rejonowego w B. z dnia 2 sierpnia 2007 r., sygn. akt II K [...], utrzymanego w mocy wyrokiem Sądu Okręgowego w Ł. z dnia 13 kwietnia 2010 r., sygn. akt V Ka [...].

Rozważając tę kwestię, Sąd Najwyższy zważył, co następuje.

Analiza akt przedmiotowej sprawy istotnie dowodzi, że postępowanie Sądu Apelacyjnego w [...] dotknięte zostało uchybieniem wskazanym w art. 40 § 1 pkt 7 k.p.k., a więc jedną z bezwzględnych przyczyn odwoławczych wymienioną w art. 439 § 1 pkt 1 k.p.k.

Bezspornie, w wydaniu orzeczenia co do wniosku o wznowienie postępowania w sprawie ww. skazanych, zakończonego wyrokiem Sądu Okręgowego w [...] z dnia 13 kwietnia 2010 r., sygn. akt V Ka [...], uczestniczył sędzia Sądu Apelacyjnego J. B., który uprzednio zasiadał w składzie Sądu Okręgowego w Ł., w sprawie V Ka [...] /01 utrzymującym w mocy wyrok Sądu Rejonowego w B. z dnia 28 grudnia 2000 r., sygn. akt II K [...] /00. Dla uzasadnienia zdiagnozowanego uchybienia w obliczu zawartej w przepisie art. 40 § 1 pkt 7 k.p.k. przesłanki – *brał udział w wydaniu orzeczenia, które zostało uchylone* – koniecznym wydaje się w tym miejscu przytoczenie historii i kolejności wydawanych w przedmiotowej sprawie przez sądy rozstrzygnięć.

Wyrokiem z dnia 28 grudnia 2000 roku, Sąd Rejonowy w B., w sprawie o sygn. akt II K [...] /00 uniewinnił D. Ł. i W. Ł. od popełnienia przestępstwa wyczerpującego dyspozycję art. 291 § 1 k.k. zaś za pozostałe przestępstwa zarzucane im aktem oskarżenia, wyczerpujące dyspozycję art. 286 § 1 k.k., art. 291 § 1 k.k. oraz art. 298 § 1 k.k., zostali oni skazani na kary łączne po 3 lat pozbawienia wolności oraz grzywny w wysokości 200 stawek dziennych po 50,00 zł każda (k. 549, t. III). Powyższe orzeczenie zostało utrzymane w mocy wyrokiem Sądu Okręgowego w Ł. z dnia 15 maja 2001 roku, sygn. akt V Ka [...] /01. Wówczas to Sąd Okręgowy w Ł. orzekał w składzie: SSO J. P., SSO **J. B.** i SSR (del. do SO) A. L.-C. (k. 665, t. IV). W wyniku wniesionej przez obrońcę skazanych kasacji od wyroku Sądu Okręgowego w Ł. z dnia 15 maja 2001 roku, sygn. akt V Ka [...] /01, Sąd Najwyższy wyrokiem z dnia 14 maja 2003 roku, sygn. akt II KK 45/02 uchylił zaskarżony wyrok m.in. w części dotyczącej D. Ł. Oraz W. Ł. i sprawę w tym zakresie przekazał Sądowi Okręgowemu w Ł. Do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym (k. 983, t. V). Po ponownym rozpatrzeniu sprawy D. Ł. i W. Ł., Sąd Okręgowy w Ł. wyrokiem z dnia 19 sierpnia 2003 roku, sygn. akt V Ka [...] /03 uchylił uprzednio zaskarżony

wyrok Sądu Rejonowego w B. w sprawie o sygn. akt II K [...] /00 i przekazał sprawę temuż Sądowi do ponownego rozpoznania (k. 1002, t.VI).

Następnie wyrokiem z dnia 21 kwietnia 2005 roku Sąd Rejonowy w B., sygn. akt II K [...] /02 uniewinnił D. Ł. i W. Ł. od popełnienia przestępstw wyczerpujących dyspozycję art. 286 § 1 k.k. i art. 298 §1 k.k., zaś za pozostałe zarzucane im aktem oskarżenia czyny z art. 291 § 1 k.k. skazał i wymierzył kary po 1 roku i 3 miesiącach pozbawienia wolności, których wykonanie warunkowo zawieszono na okres 3 lat tytułem próby oraz kary grzywny w wysokości 50 stawek dziennych po 20,00 zł każda k. 603, t. IV). Na skutek wniesionej apelacji Sąd Okręgowy w Ł. wyrokiem z dnia 12 grudnia 2005 roku, sygn. akt XVII K [...] /05 uchylił wyrok Sądu Rejonowego w B. o sygn. akt II K [...] /02 i przekazał sprawę Sądowi I instancji do ponownego rozpoznania (k. 672, t.IV).

Wyrokiem z dnia 2 sierpnia 2007 roku Sąd Rejonowy w B., w sprawie o sygn. akt II K [...] zarówno D. Ł. jak i W. Ł. uznał winnymi popełnienia wszystkich zarzucanych im w akcie oskarżenia czynów wyczerpujących dyspozycję art. 286 §1 k.k., art. 291 § 1 k.k. oraz art. 298 § 1 k.k. i wymierzył kary łączne po 3 lata pozbawienia wolności (k. 848, t. V). Powyższe orzeczenie zostało zaskarżone i w wyniku wniesienia środka odwoławczego Sąd Okręgowy w Ł. wyrokiem z dnia 17 listopada 2008 roku, sygn. akt XVII Ka [...] /07 utrzymał w mocy wyrok Sądu I instancji (k. 959, t. V). Na skutek wniesionej kasacji przez obrońców skazanych, wyrokiem z dnia 17 listopada 2009 roku Sąd Najwyższy, w sprawie o sygn. akt II KK 133/09 uchylił zaskarżony wyrok Sądu Okręgowego w Ł. O sygn. akt XVII Ka [...] /07 i sprawę przekazał temu sądowi do ponownego rozpoznania w postępowaniu odwoławczym (k.1090, t. VI). Następnie Sąd Okręgowy w Ł. wyrokiem z dnia 13 kwietnia 2010 roku, sygn. akt V Ka [...] utrzymał w mocy wyrok Sądu Rejonowego w B. o sygn. akt II K [...] (k. 1232, t. VII). Sąd Najwyższy postanowieniem z dnia 9 lutego 2011 r., sygn. akt II KK 221/10 oddalił wniesioną od powyższego orzeczenia kasację uznając ją za bezzasadną w stopniu oczywistym (k. 1357, t. VII).

Po prawomocnym rozstrzygnięciu postępowania, działając na podstawie art. 540 § 1 pkt 2 lit. a k.p.k. obrońca skazanych D. Ł. i W. Ł. złożył wniosek o wznowienie postępowania zakończonych prawomocnym wyrokiem Sądu Rejonowego w B. z dnia 02 sierpnia 2007 roku wydanego w sprawie o sygn. akt II K [...], utrzymanego w mocy wyrokiem Sądu Okręgowego w Ł. z dnia 13 kwietnia

2010 roku, sygn. akt V Ka [...] ze względu na fakt, iż po wydaniu orzeczenia ujawniły się nowe fakty nie znane przedtem sądowi, wskazujące na to, że skazani nie popełnili przestępstw. Postanowieniem z dnia 19 grudnia 2012 roku Sąd Apelacyjny w [...], sygn. akt II AKo [...] oddalił powyższy wniosek. W niniejszej sprawie Sąd Apelacyjny orzekał w składzie SSA M. X., SSA J. B. i SSA K. E..

W okolicznościach przedmiotowej sprawy nie ma żadnych wątpliwości co do tego, że w postępowaniu Sądu Apelacyjnego doszło do uchybienia polegającego na wzięciu udziału w sprawie przez sędziego wyłączanego od orzekania z mocy prawa, tj. z mocy przepisu art. 40 § 1 pkt 7 k.p.k., co stanowi tzw. bezwzględną przyczynę uchylenia orzeczenia, wymienioną w art. 439 § 1 pkt. 1 k.p.k.

Wskazać należy, że choć instytucja wznowienia postępowania ma zastosowanie – generalnie rzecz ujmując – do postępowań zakończonych prawomocnym orzeczeniem rozstrzygającym o odpowiedzialności karnej (zob. podstawy wznowienia wskazane w przepisach art. 540 –540a k.p.k.), to poza sporem pozostaje, że w sytuacji ujawnienia się powodów przewidujących wznowienie postępowania z urzędu (art. 542 § 3 k.p.k.), instytucja ta ma zastosowanie także i do tych postępowań, które są prowadzone po uprawomocnieniu się orzeczenia rozstrzygającego o fakcie głównym (zob. *postanowienie SN z dnia 18 marca 2010 r., sygn. III KO 96/09, Lex 578212*). Nie ma żadnych wątpliwości, że przepis art. 542 § 3 k.p.k. ma zastosowanie w tym i do postępowania wznowieniowego, które podlega jak każde inne badaniu z urzędu pod kątem ewentualnych uchybień wskazanych w art. 439 § 1 k.p.k. w zw. z art. 40 § 1 k.p.k.

Przepis art. 40 § 1 pkt 7 k.p.k. ma charakter gwarancyjny i jego *ratio legis* leży w konieczności zapewnienia bezstronnego rozpoznania sprawy przez wyeliminowanie od orzekania sędziego, który brał udział w wydaniu orzeczenia, które w dalszym toku procesu nie ostało się, wracając do ponownego rozpoznania po uchyleniu go w wyżej instancji i ma on w tej sprawie już wyrobiony pogląd. Dotyczy to także sędziego, który orzekał merytorycznie na jakimkolwiek etapie w tej sprawie, a orzeczenie to zostało następnie uchylone, obecnie zaś orzeka co do wznowienia.

W literaturze podnosi się, że nie ma znaczenia, czy chodzi o orzeczenie w przedmiocie procesu czy o rozstrzygnięcie kwestii incydentalnej, jeżeli tylko kwestia ta wraca do ponownego rozpoznania. W istocie przy uchyleniu orzeczenia chodzi nadal o wyłączenie od udziału w ponownym rozpoznawaniu danej sprawy lub kwestii. W razie uchylenia orzeczenia co do głównego przedmiotu procesu, osoby uczestniczące w wydaniu uchylonego orzeczenia ulegają wyłączeniu od udziału w sprawie, a więc w każdej kwestii, choćby incydentalnej, wypadkowej, rozstrzyganej w ramach tej sprawy (patrz szerzej: *T. Grzegorzczak, Komentarz do art. 40 k.p.k., Lex 2004*).

W przedmiotowej sprawie zaistniały specyficzne „historyczno-procesowe” okoliczności, które na pierwszy rzut oka mogą poddawać w wątpliwość ziszczenie się przesłanki z art. 40 § 1 pkt 7 k.p.k. Nie chodzi tu przecież o kwestię „wyłączenia sędziego” orzekającego na poszczególnych etapach zmierzających do prawomocnego rozstrzygnięcia w sprawie. Zarysowany konflikt dotyczy z natury rzeczy odrębnych postępowań ale oscylujących wokół tego samego podmiotu i przedmiotu. Sędzia J. B. pierwszy raz orzekał w składzie Sądu Okręgowego w Ł., sygn. V Ka [...] /01 rozpoznającym apelację od wyroku Sądu Rejonowego w B., sygn. II K [...] /00, które to orzeczenia były kilkakrotnie uchylane w ramach zwyczajnych i nadzwyczajnych środków zaskarżenia.

Następnie dopiero Sędzia J. B. wypowiadał się w kwestii wniosku o wznowienie postępowania w sprawie zakończonej prawomocnym rozstrzygnięciem, zasiadając w składzie Sądu Apelacyjnego w [...]. Rozstrzygał zatem o nadzwyczajnym środku zaskarżenia, który nie pozostaje irrelevantny, albowiem przy spełnieniu określonych kodeksowo wymogów jest w stanie podważyć prawomocne rozstrzygnięcie w sprawie.

Powyższe przesądza o konieczności wznowienia z urzędu i powtórzenia postępowania w przedmiocie wniosku obrońcy skazanych D. Ł. i W. Ł. O wznowienie postępowania, z wyeliminowaniem uchybienia stanowiącego przesłankę niniejszego postanowienia. Formę orzeczenia Sądu Najwyższego dyktuje treść przepisów art. 547 § 2 w zw. z art. 93 § 1 k.p.k. Ustawa (art. 456 w zw. z art. 545 § 1 k.p.k.) nie wymaga bowiem wydania wyroku w sytuacji, gdy uchyleniu – w wyniku wznowienia postępowania – podlega nie wyrok, lecz postanowienie, którym prawomocnie zakończono rozważane postępowanie w przedmiocie wznowienia.

Mając na uwadze powyższe, Sąd Najwyższy orzekł, jak w sentencji.

aw